

REDACTIA

Dokk Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

cu Anstro Ungaria:

1 an . . . . . 20 cor.

1/2 an . . . . . 10 "

3/4 an . . . . . 5 "

pe o luna . . . . . 2 "

Ierit de Duminecă pe an

4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Dokk Ferencz-utca nr. 20

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și insertiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrisori nefrancate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Afacerea Apponyi.

Zilele guvernului Széll par a fi mērate. Dintre cele trei principii de fāgăduia că se va conduce stānd firma țării: lege, drept și dreptate, a și dispărut deja: legea. De-a-proape o lună trăim în afară de legi: cheltuielile statului se acopere din dările ce le plătesc de bunăvoie cetățenii. Majestatea statului funcționează anevoie și scārțâind. Și nici un semn că obstrucția din parlamentul țării va înceta. Ba chiar din contră: disciplina partidului liberal încă slăbește din zi în zi, în sinul liberalilor s'a încuibat deja germenele disoluției.

Simptome grave.

Săptămāna trecută a primit guvernul lui Széll două lovituri, ce i-au sguduuit temelii: afacerea Feilitzsch, în urma căreia grupul țiszaistilor amenința să iese din partidul guvernamental, și acum zilele trecute, — după ce cu mare greu Széll reuși să tranșeze — va chestia, — incidentul dela balul

Majestatea Sa regele ținēnd cerșeu obișnuit s'a întreținut vreme lungă sau mai scurtă cu toți bārpolitici mai de seamă, numai pe l-a ignorat cu desăvîrșire: pe Apponyi! Și Apponyi nu este un bārpolitician de stat de forță, dar e și un mare politician, capul unei familii suverane, și prin ignorarea sa a suferit știrbire și suveranitatea țării.

Im politică cel mai mic pas, cel mai mic act își urmărește ținta sa. Apponyi nu se face fără motiv, cel mai mare semn al lui este că în urma poziției politice ești responsabil pentru toate acțiunile și vorbele tale.

Majestatea Sa guvernează țara în ministri săi responsabili; responsabili nu numai pentru ceea ce ei vordec și fac, ci responsabili și pentru ceea ce M. Sa vorbește și face, și responsabilii pentru asta constituțională explică, că un rege constituțional nu săvîrșește un singur act fără consultarea președintelii a șefului cabinetului. Dacă cum incidentul dela balul curții a fost o ignorare intenționată, — asta nu s'a putut întâmpla decât cu știrea și învoirea ministrului-președinte responsabil

Contele Apponyi ca șef al unui grup politic destul de însemnat și ca bārpolitician bine văzut, duce în parlamentul țării un rol mare, mai ales în era asta de criză, când guvernul lui Széll a ajuns în urma proprietății sale vine în impas. Când cu proiectele multăre, contele Apponyi făcuse o enunțicițiune gravă și anume că nu va rămānea în scaunul presidial, dacă țeara ajunge în ex-lex. Ignorarea dela balul curții pare a fi fost acum un semn spus a lui Széll la ținuta politică a Apponyi în zilele aceste grele pentru guvern.

Nu mai cât și aici se poate aplica și minune țicală românească: „Unde dai și unde crapă! Széll va fi crezut că sguduie poziția lui Apponyi și-l va readuce la vechia obediență necondiționată, și și-a dat sie-și o nouă lovitură.

Nu numai opoziția obstrucționistă, dar chiar o mare parte a aderenților lui Széll a văzut în incidentul dela curte un afront la adresa suveranității parlamentului. Ignorarea asta la apariția neînsemnată începu să facă șgomot. Valurile amenințau să ese, din alvia lor, Opoziționalii voiau să aducă chestia pe tapet în parlament; alții propuneau să-l înduplece pe Apponyi să abdice, ca apoi în mod demonstrativ să-l aleagă a doua oară.

Széll înțelese greșala pasului făcut și se grăbi a repara ce se mai putea repara. Apponyi și-a primit satisfacția: a fost primit de Majestatea Sa în audiență solemnă și ținut la masă.

Incidentul prin satisfacția asta s'a luat dela ordinea zilei. Apponyi nu mai are motiv să abdice. Poziția lui Széll de-ocamdată încă e salvată, dar modul salvării numai învingere nu e pentru guvernul legii și al dreptății.

Și obstrucția continuă să pună mereu alte piedici în calea lui, și pe urma urmelor — ori cât de puternic colos ar fi domnul Széll — trebuie să se prăbușească, căci însuși și-a subminat temelii.

Ziarele locale maghiare sunt superate foc pentru decursul banchetului dat Duminecă în aula episcopescă din Arad. Și eată de ce: s'au rostii prea multe toasturi românești, ba P. S. Sa episcopul chiar pentru reprezentantul guvernului a ridicat toast — românesc. Mai mult încă: Veliciu a cuterizat să vorbească despre rănile cauzate bisericii române de — străini! Îndeosebi „Aradi Közlöny“ e supărat și scrie un articol de fond, spunēnd că eată, era ultraștilor a ajuns să se instăpânească nu numai la comitat, la masa verde, ci și pe teren social, la masa albă, împedecând astfel pe cine știe câți ani înțelegerea română-maghiară.

Privitor la partea obiectivă a chestiei, observăm: la banchetul de instalare al P. S. Sale Episcopului Papp s'a procedat întocmai după programul observat cu prilejul instalării episcopului I. Goldis.

Atunci presa locală n'a aflat că prin vorbirile românești s'a batjocorit „autoritatea statului unitar maghiar“. . . Ceea-ce dovedeste nu că de patru ani încoace „ultraștii au devenit mai agresivi“, ci că șovinismul au devenit mai intoleranți.

Cât privește acum „lipsa de tact“, acuza pe care ziarele maghiare locale o formulează la adresa aranjării banchetului din motiv că s'a vorbit atâta și așa românește, — colegii nostri sunt și nedrepti și parțiali. Nu aplică adică epitetul la adresa aceluia, care deși era oaspe a unui episcop român, își exprima regretul că s'a ales episcop acest Român, ear nu cel iubit și dorit de incompetenții Unguri și Ovrei.

De altminteri, să ne erte Dumnezeu, dar întreaga această campanie din incidentul banchetului o socotim făcută conform dorinței celui pe care Sinodul Aradan de trei ori l-a respins și acum presa maghiară dimpreună cu cel căzut de trei ori vrea să convingă obștea maghiară ce perdere grozavă este, pentru „patrie și nație“, că n'a ajuns să troneze în aula candidatului lui — „Füles Bagoly“.

Dela instalarea Episcopului.

Eată gramata mitropolitană pe care a cetit-o Duminecă în catedrala din Arad P. C. S. protosincelul Dr. Eusebiu Roșca:

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al bisericii ortodoxe în Transilvania, și metropolitan al Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, cavalier al ordinului „Coroana de fer clasa II“, și proprietariul „Crucei celei mari a ordinului Francisc Iosif I“.

Facem cunoscut tuturor, cărora se cuvine, că după-ce Christos adevăratul Dumnezeu, cela ce în chipul limbilor de foc a trimis din cer pe preasântul Duch preste sfinții săi învățăcei și apostoli, — a așezat prin lege în sfânta sa biserică graduri și tagme superioare, alegēnd aceleiași sfinți bisericii apostoli, episcopi și păstori, dela cari, îndreptătorii bisericii lui Dumnezeu și păstorii turmei lui Christos, până în ziua de astăzi, prin primire unul dela altul se făcără demni a fi părtași acelor daruri și dăruiri; și după-ce prin încetarea din viață a fericitului Episcop Iosif Goldis din eparchia Aradului, aceeași eparchia scutită de Dumnezeu, a rămas fără archipăstoriu; ear oficiul Nostru metropolitan, care după Dumnezeu îl avem dela sfânta noastră biserică cu preagrațioasa voie a Majestății Sale cesaree și apostolice-regie pentru Românii greco-orientali din Ungaria și Transilvania, poștește dela Noi a Ne îngriji pentru eparchiile metropolitice Noastre și a le da acelora episcopi prin alegerea persoanelor iubitoare de Dumnezeu, demne și îmbrăcate cu însușirile, ce se recer la purtarea jugului evangelic, ca așa drept să se îndrepteze cuvēntul adevărului lui Dumnezeu:

Noi avēnd în vedere votul reprezentanților clerului și poporului din eparchia vacantă a Aradului pronunțat în sinodul aceleiași eparchii la 30 Ianuarie a. c., și făcēnd în partea aceasta cercetare cu amēntuntul în sinodul Nostru arhieresc la 25 Februarie a. c. — am aflat, că alesul aceluiași cler și popor, iubitul de Dumnezeu protosincel, mai apoi archimandrit Ioan Ignatie Papp, recomandat prin țaria lui în credința ortodoxă și în legea sfințelii noastre biserici răsăritene, prin activitatea lui în oficiile sale de până acum și prin viețată onestă, fiind Noi încredințați și despre neclătită lui credință și supunere către Majestatea Sa cesaree și apostolice-regie Francisc Iosif I., către preainalta casă domnitoare, precum și către constituțiunea și legile patriei, — este calificat pentru promovare la demnitatea de episcop al eparchiei Aradului, și după-ce alegerea lui de episcop al acestei eparchii fu preagrațios întărită de Majestatea Sa cesaree și apostolice-regie cu preainalta rezoluțiune din 27 Martie nou a. c.

Noi pe același iubit de Dumnezeu, archimandrit Ioan Ignatie Papp, prin puterea dată Nouă dela Dumnezeu, cu împreună-lucrarea preasântului frate în Christos, a iubitului de Dumnezeu episcop al eparchiei Caransebeșului Nicolau Popea, chiamând darul preasântului Duch, în ziua de astăzi, în biserica Noastră metropolitană din Sibiu, l'am chirotonit de arhieru și l'am instituit de episcop al Aradului și al tuturor orașelor și satelor, care se țin acum, s'au se vor ținea în viitoriu de scaunul episcopesc al Aradului; primind dela dînsul profesiunea credinței și apromisiunile date în scris și cu cuvēntul în fața bisericii, și sperând foarte, că acelea toate le va ținea nevătămate, și va observa și către Umiliința Noastră ascultarea cuvenită după ordinea canonică.

Despre toate acestea dar emitem și dăm la mână numitului chirotonit episcop Ioan Ignatie Papp Gramata aceasta a Noastră, ca document despre aceea, că prin darul preasântului Duch, care toate le îndeplinește, dînsul este investit cu

demnitatea arhierescă și cu iurisdicțiune episcopescă în eparchia Aradului, având dar și putere de a pune după prescripțiile sfântelii noastre biserici răsăritene cetitori, cantori, ipodiaconi, diaconi, presbiteri și protopresbiteri la bisericile eparchiei Aradului, eventual egumeni și archimandriți la mănăstirile acestei eparchii după rēndul ierarhic din provincia Noastră metropolitană, și a face în eparchia sa toate celea ce lui, ca unui episcop se cuvine spre edificarea spirituală a turmei sale; recomandăm deodată tuturor celor de statul preotesc și întregului popor ortodox din eparchia Aradului, precum și din alte părți ale provinciei Noastre metropolitane: ca pre același mai sus numit episcop de atare să-l cunoască și respecteze, ear deosebi cel din eparchia Aradului, să i-se plece cu toată voia, să-i arete în toate supunere și ascultare ca fil sufletesci, privindul și venerându-l întru toate ca pre episcopul, învățătorul și păstorul lor, carele este următorul sfinților apostoli ai lui Iisus Christos mântuitorului, căruia se cuvine toată mărirea, onoarea și închinăciunea întru toți vecii.

S'a dat în reședința Noastră arhieriscopescă-metropolitană din Sibiu, la 23 Aprilie, anul Domnului 1903.

Vorbirea

rostită în catedrala aradană de mandatarul metropolitan Dr. E. Roșca.

Preasfințite D-le Episcop!

Preasfințite eparchioși ai eparchiei Aradului!

La însărcinarea Esc. Sale I. P. S. D. arhieriscop-mitropolit al nostru Ioan Mețianu, în ziua de Trei Ierarchi, adecă la 30 Ianuarie a. c., în calitate de mandatar metropolitan, tot în acest sfânt lăcaș — am condus Sinodul eparchial electoral, convocat, ca reprezentanții credincioșilor acestei eparchii, după libera lor voință, — cum acest drept este dat eparchioșilor fiecărei eparchii, să-și aleagă pe fiitorul lor părinte sufletesc.

Cu multă plăcere pot constata, că votul Sinodului a întimpinat consensul tuturor factorilor competenți; pentru-că Preasfințitul Sinod episcopesc la 25 Februarie a. c., examinând actul alegerii Majestății Sale gloriosului nostru Domnitor, împărat și rege, pentru preainalta întărire a alesului episcop, Majestatea Sa prin preagrațioasa rezoluțiune din 27 Martie n. a. c., s'a îndurat a întări pe alesul de episcop al eparchiei de Dumnezeu scutită a Aradului.

Votul Sinodului eparchial întimpinând deci consensul tuturor factorilor competenți, la 4 Aprilie a. c. alesul a depus jurământul de fidelitate înaintea Majestății Sale, ear la 23 Aprilie a. c. prin I. P. S. D. arhieriscop-metropolit, cu împreună lucrarea Preasfințitului Sale Dlu episcop al diecesei Caransebeșului Nicolae Popea, a fost hirotonit întru arhieru, și astfel, eată sosit momentul, când satisfăcēndu-se tuturor recerincțelor canonice și normelor în vigoare, aceasta eparchie, după o veduvie destul de îndelungată — mai bine de un an — își redobândește pe mirele său iubit, ear eparchioșii pe părintele lor sufletesc.

Tot din însărcinarea și încrederea — mult prețuită — a preabunului și preavrednicului nostru mitropolit, conform mandatului din 23 Aprilie a. c. Nr. 157 M., în conformitate și cu dispozițiunea cuprinsă în § 105 din legea noastră bisericească organică, tot în calitate de mandatar metropolitan, prezentându-mē în catedrala eparchială pentru a introduce în scaunul său episcopesc pe Preasfințitul Domn Ioan I. Papp, pe când imi iau voie a Vi-l prezenta în aceasta calitate, înainte de toate împărătesc iubitorii eparchioși gramata metropolitană de următorul cuprins: (P. C. Sa cește Gramata metropolitană, apoi urmează):

Constat mai departe, că prin literele circulare ale I. P. S. Sale Dlu Arhieriscop

cu d-to 23 Aprilie a. c., Nr. 157 M., toate acestea s'au adus și în special la cunoștința tuturor organelor de conducere din eparchie; deci premisele acestea, conform însărcinării și misiunii mele: prin aceasta pe **Preasfințitul Domn Episcop Ioan I. Papp** îl declar de introdus în scaunul său episcopesc al eparchiei de Dumnezeu scutite a Aradului, având din acest moment a eseria și usa de toate drepturile împreunate cu darul archieriei și jurisdicțiunea episcopescă, și pofind totodată pe eparchioții săi: ca să-i deie ascultarea cuvenită; să-l întimpline în toate afacerile lor cu încredere și iubire frățiască, stimând într'insul pe părintele lor cel sufletește, care cu abnegațiune apostolică și-a luat de a sa problemă, îngrijirea de fiit săi sufletești, cărmuirea maicei biserici, pentru a o conduce la limanul mântuirii și fericirii.

Preasfințite D-le Episcop!

Sunt convins, că ori cât a-ți fi de satisfăcut în nobilele aspirațiuni, că din încrederea iubitorilor eparchioți, din grația gloriosului nostru Domnitor Împărat și Rege și mai presus de toate din îndurarea nemărginită atotputernicului D-zeu, sunte-ți ajuns la cel mai înalt grad ierarhic, în vederea neajunsurilor noastre omenești nu puteți fi exempt de o îngrijire, în fața responsabilității celei mari înaintea oamenilor și a părintelui nostru ceresc, care responsabilitate Vă incumbă începând din acest moment: pentru-că cartea trecutului și dezvoltării bisericii noastre creștine ne spune, că apostoli și ierarhi, înzestrați cu lumina științei; înarmați cu tăria credinței, însuflețiți de rezoluțiunea abnegațiunii pentru propovăduirea cuvântului lui D-zeu și învățăturile mântuitoare ale Fiului Său, numai ca hesitate și numai la insistența credincioșilor au primit apostolica misiune, deși de altă parte tot în această carte aflăm, că tocmai acei ierarhi umiliți în conștiință despre neajunsurile lor omenești, dar stăpâniți de râva realizării idealului cel-urmărește credința creștină, având pururea de model viețile pământească a Mântuitorului nostru Iisus Christos și a apostolilor săi, adumbriți de darul Duhului sfânt, ce suplinește neajunsurile omenești, au rămas ca tot atâția fară luminători pentru posteritate și modele de virtuți pentru urmașii lor.

Trecutul activității Preasfinției Voastre în serviciul bisericii prestat în special acestei eparchii, în decursul cărui serviciu a-ți înaintat din treaptă în treaptă, numai pe baza apăsării buneor serviciilor, exclusiv în virtutea vredniciei personale; acest trecut Vă dă totodată garanță, că votul de încredere al reprezentanței supreme din eparchie este votul recunoștinței, și câtă vreme Vă țineți în această înaltă demnitate a urma calea virtuților și abnegațiunii mai pe sus de ori-ce îndoială, Vă-ți fi încungiurat de încrederea și iubirea fiilor sufletești, ci ca unii bun părinte al lor nu Vă rămâne, decât că iubind pe toți de-o potrivă, se îmbărbătați pe cei-ce îmbărbătare așteaptă; se îndreptați pe cei-ce îndreptare așteaptă, sprijinind pe cei-ce gin și ajutor așteaptă.

Ca fiu al acestei eparchii și ca un factor la reorganizarea bisericii noastre ortodoxe române pe base constituționale, Preasfinția Ta ai avut ocaziune a cunoaște deaproape toate nuanțele vieții bisericești, precum și activitatea binefăcătoare a vrednicilor antecesori ai Preasfinției Tale, care aceste împrejurări ți vor servi de busolă sigură, ca cu deplină siguranță să-ți dezvoltă activitatea apostolească, luând îndemn din faptele bune și mărețe ale înaintașilor, cu nobila tendință de a fi un vrednic urmaș al lor, rămânând totdeauna neclintit în tăria convingerii, înfruntând cu abnegațiune ori-ce neajuns, căci astfel vei bine-merita de recunoștința posterității, de iubirea și încrederea fiilor sufletești!

Trei sunt talismanele date nouă prin fiul lui Dumnezeu în învățăturile sale divine; trei sunt virtuțile morale ale credinței noastre; trei sunt idealurile ce trebuie să ne înfrumșeteze sufletul, parte din divină din ființa noastră omenească: credința, dragostea și speranța, și conduși în lucrările noastre de aceste virtuți, de aceste idealuri, înfruntăm ori-ce neajuns ne asigurăm mărirea și fericirea eternă!

Preasfințite D-le Episcop!

Dacă în rindul îndeplinirii misiunii mele m'am văzut îndemnat a mă estinde și la aceste scurte apăsări abstracte referitoare la chemarea apostolică de care m'ai învrednicit, o am făcut, pentru-că așa sunt convins, că satisfac dorinței și așteptărilor I. P. S. Domn și Stăpân al nostru pe care am onoarea a-ți reprezenta, car urmând acum sentimentelor mele de devotament ce Vă păstrez, Vă doresc: Ca atotputernicul Dumnezeu să Vă lungească firul vieții până la adânci bătrânețe; activitatea apostolească să Vă fie încununată de succesele cele mai strălucite, spre mulțumirea sufletească a Preasfinției Voastre; spre binele fiilor sufletești; spre mândria eparchiei, și spre lauda bisericii noastre ortodoxe-române.

Banchetul dela „Millenium“.

O parte a oaspeților P. S. Sale noului episcop, — fiind aula preamică pentru un public atât de numeros — s'a adunat la banchet la „Millenium“. P. S. Sa dl Episcop a fost reprezentant prin dl director seminarial R. Ciorogariu.

Seria toastelor o deschide dl R. Ciorogariu, închinând pentru M. Sa împăratul și regele nostru, bunul monarh Francisc Iosif I. Publicul se ridică în picioare și intonează imnul poporal.

Dl Ioan Costa toastează pentru guvern.

Protopopul Paul Miulescu toastează pentru I. P. S. Sa mitropolitul Ioan Meșianu, capul bisericii noastre ortodoxe române din patria noastră.

Protopopul Gherasim Sêrbu, pentru astăzi intronatul nostru episcop Ioan, a cărui trecut ne dă încredere și frumoase speranțe pentru viitor.

Publicul cântă: „Mulți ani“...

Dr. I. Trăilescu, pentru C. Sa dl Dr. Eusebiu Roșca, demnul mandatar al I. P. S. Sale Mitropolitului Ioan, care a condus atât alegerea de episcop cât și a instalat pe capul dieceșei noastre, procedând cu tact și înțelepciune.

Paul Miulescu ridică paharul pentru biserica soră sêrbă și reprezentantul ei, simpaticul preot Brancovici.

Preotul sêrbesc al Aradului, părintele Brancovici, mulțumește.

Procopie Givulescu, toastează pentru C. Sa R. Ciorogariu, de sub mâinile cărui a ieșit cea mai mare parte a preoțimii și învățătorimii noastre de azi din diecesă. Inchină pentru acel dascăl iubit.

S. Secula inchină pentru noul protopop al Radnei, Procopie Givulescu.

Preotul Zaharie Milian pentru armonie și bună înțelegere.

Ardelean-Machi pentru presă.

P. Givulescu pentru autorul „Cărții de Aur“, T. Păcățeanu, care este prezent.

R. Ciorogariu pentru deputații sinodalii.

S. Secula pentru înainte mergătorul celui ce a venit în numele Domnului, pentru vicarul V. Mangra (Aplause).

Dr. Halic pentru încetarea ceretelor prin ziare.

Banchetul s'a sfârșit la orele 5 1/4.

Procesul „Libertății“.

Cluj, 16 Maiu 1903.

Abia s'a terminat procesul în care a fost condamnat avocatul Dr. C. Maniu, și azi s'a adus o altă gravă sentință, împotriva preotului Ioan Moșia, colaborator intern al „Libertății“ din Orăștie.

Dl Moșia a scris în „Libertatea“, numărul din 14 Octomvrie 1902 un articol, cu titlul „A murit Mathia și eu el dreptatea“. Procurorul a văzut în articolul publicat agitațiune și așa a ajuns dl Moșia pe banca acușătorilor.

Judecătoria s'a constituit din: președintele Reinhold Arthur asistat de juriți: Stefani Elek și Jékely Dániel. Procurorul: Dr. Jenei Aladár, ear apărătorul acusatului: Dr. Aurel Vlad, avocat din

Orăștie. Translator: Dr. Tauber Farko Jurați de față 12.

Pertractarea începe la 9 și 1/4.

Președintele provoacă notarul să citească articolul incriminat (Se întimplă).

Preș.: Cine a scris articolul?

Acus.: Eu!

Preș.: Ce intenții te-au condus, să îl scrii?

Acus.: N'am avut intenția să agitez! Eu lam scris din incidentul desvălării statuei regelui Mathia. Scopul meu a fost să descriu pe Mathia, ca pe un ideal al domnitorilor, care a fost reprezentantul dreptății absolute!

Preș.: Ce precepți sub aceea, că nu departe de statuă e locul de perire al dreptății?

Acus.: Această e o vorbă poetică!

Mă mir, că vreți și știți că ce pricep sub vorba aceea. Cântați de acele, care sunt scrise în articol! Înșu cu întristare ved, că câte procese de naționalitate numai au fost pertractate în Cluj, în toate a fost greu condamnat acusatul. Trebuie să fi venit „din sus“ ceva apăsare...

Dl Moșia la întrebările puse de președintele răspunde românește.

Intre aceasta să întimplă că translatorul Dr. Tauber — care de-altcum prea puțin cunoaște limba românească — traduce ceva incorect.

Moșia (face semn cu mâna că nu-i bine).

Președintele: Vezi că d-ta pricepi limba ungurească. De ce nu răspunzi pe limba statului... în favorul d-tale?

Moșia: Fiind-că eu vreau să-mi folosesc dreptul, dacă și pricep limba maghiară, nu vreau să o vorbesc aici.

Isprăvindu-se procedura de dovediri, să ridică procurorul Dr. Jékely Aladár și într'o vorbire vehementă, plină de strajic învinuiri cere ca jurații să aducă verdict afirmativ.

După vorbirea procurorului, apăsătorul Dr. Aurel Vlad rostește o vorbire de rărare într'un stil înalt. Motivele juridice întreaga dezvoltare strins-logică, și vocea puternică și plăcută a dlui a făcut mare impresie asupra ascultătorilor.

Din frumoasa vorbire estragemu torul pasagiul frumos:

„Când descrie omul ceva din trecut atunci la nici un cas nu poate să agite; pe regele Mathia acusatul l-a idealizat. El-a descris mai mult viața lui, care a trecut în istorie.

Relevează importanța curții cu jurați, și ajunge la concluziunea că în procese politice nu-i competentă curtea cu jurați, fiind-că jurații sunt de multe-ori

Știnarea ungarilor, ducatele din stânga Dunării, ritual răsăritean.

De George Cihandu.

(Urmare).

Merită acest document să fie privit și ceveși mai de aproape. Prinținsul întemeiază și dotează Ștefan cu moșii întinse o mănăstire „grecească“ de călugărițe în Veszprémség, în mijlocul bunurilor regale, într'un timp când nu numai nu existau alte atari mănăstiri la unguri, dar cu 200 ani mai în urmă (1205) lamen-tează scaunul roman, că în Ungaria se află o singură mănăstire de rit latin.

Iniințarea unei atari mănăstiri de călugărițe pe teritorul domeniilor regale vorbește din destul și fără comentari; aceasta se ascrie influinței mamei lui Ștefan, Șarolta fiica ducelui ardelean, care să-l fi determinat și pe tatăl lui Ștefan, pe Geza, la primirea creștinismului, și și pe Ștefan să iniințeze mănăstirea grecească de călugărițe, fiind și Șarolta crescută în Ardeal în rit răsăritean sau grecesc.

Cătră finea veacului XI însă începe a se lua o poziție față de ritual răsăritean; se recesc apoi mai târziu raporturile prietenești dintre unguri și greci cu ce paratele are loc nu numai procesul de tranșiție a bisericii ungurești din biserică regală în organismul bisericii Romane, dar creștea și îndârjirea acesteia contra celei grecești în măsura în care cea Romană cuprindea zilnic teren și putere în regat.

Intre atari împrejurări e foarte explicabilă și reacțiunea regatului și bisericii latine contra elementelor bisericii, deci și a ritualului răsăritean pe teritoriul domniei ungurești.

Mai ales pentru-că sêmânța culturii slavone, aruncată în Moravia și refugiată de acolo la finea veacului IX peste Dunăre pe teritoriul imperiului româno-bulgar, prinse rădăcini adânci nu numai acolo, ci a putut să se reverse și din coaci de Dunăre, pe teritoriul românesc de azi. Vom înțelege de loc pentru-ce?

Am zis că, la descălecatul ungarilor, pe teritoriul azi locuit de români, elementul autohton erau românii și slavii, primii având preponderența numerică. Soartea acestor două popoare era de lungă vreme

unită, din înainte de venirea ungarilor chiar, nu numai politicește ci și bisericește mai târziu. Incurgerea ungarilor a putut să-i apropie numai și mai mult.

Ce era deci mai firesc decât ca, după pornirea curentului culturii slavone care își avea terenul în imperiul româno-bulgar, nici elementul românesc de din coaci de Dunăre să nu se zăvonească din calea culturii slavone, mai ales pentru-că românul și slavul aveau tradiții comune de lungă vreme; pentru-că prin contactul zilnic își vor fi înțeles reciproc limba; puteau să nu aibă neîncredere unul în celalalt, ba în fața situației politice, erau chiar avisați la reciproc ajutor pe ambele Maluri Dunărene; și mai pe sus de toate pentru-că, între atari împrejurări românul de din coaci de Dunăre, în lipsa unei culturi proprii, naționale, și încunjurat de influința străine (politice, culturale ori sociale) cari îl stângeneau pentru credința în ortodoxie și pentru ritualul răsăritean, în marea de străini de credință și de limbă, putea să-și vadă mântuirea sufletului și luminarea prin slavonismul venit dela frații și aliații lor de peste Dunăre.

Contactul politic al malurilor Dunării (din veacul IX), pr. cum și cel din timpul ulterior dintre frații și frații — p'atunci sigur, nu vor fi fost păzitorii granițelor mai cu

ochi n patru decât azi — acesta a deschis calea pentru introducerea slavonismului la noi, în viața culturală, în administrația bisericii și a statului (principatele Dunărene).

La început — să zicem, înainte de încheierea procesului de asimilare a slavilor răsăriteani prin românii — să fi înșemnat slavonismul pentru străbunii nostri nimic altceva, decât un izvor de cultură, ba încă unicul izvor cultural concordat cu tradițiile trecutului și cu credința bisericească în mântuirea sufletului, cum o cerea aceasta spiritul timpului de atunci.

Slavonismul se presinta p'atunci, pentru noi, ca singurul factor care putea conserva formele esterne ale vieții bisericești — ritualul răsăritean și esența acesteia, credința Răsăriteanului. Garanța ortodoxiei slavonismului, ca credință și rit, era însuși imperiul româno-bulgar, restituit la 1186 (apus la 1393), și ortodox după credință și rit afară de restimpul 1204—1234, și în care slavonismul ca cultură era acasă, și oficial ca limbă în biserică și stat.

Poate și aceasta să fi fost un motiv al ostilităților regatului unguresc catolic!

1) Deja Emerik I., reg. ung. (1196—04) era prea angajat în serviciul papei Inocențiu III, care-l folosea mai mult ca instrument politic al Bisericii mari a

Pentru cei cari caută ghete ieftine.

Cât costă ghetele lui Porter ?

		fl. cr.
Ghete bărbătești	din piele lucie sau cu bezeț, talpă cu 2 șiruri de cuie, impenetrabile pentru apă	2.25
Ghete bărbătești cu șiret	din pele-patent, talpă sănătoasă, dublă, format elegant	2.50
Ghete întregi pentru dame	piele patent tare, talpă bună, călcâi înalte sau mici	2.25
Ghete cu șiret pentru dame	din piele-patent fină, talpă bună, călcâi înalte sau mici	2.50

Fie-care cumpărător își câștigă drept la o fotografie gratuită ! Ghetele dela Porter sunt renumite pentru calitate bună și durabilitatea lor.

MARELE MAGAZIN

ALUI

PORTER VILMOS.

ARAD, Piața Libertății.

KISS GYULA

tâmplar de zidiri și mobile.

ARAD, str. Csernovics Péter Nr. 16 (colțul str. Halász).

Primește tot felul de lucrări ce se țin de zidiri și mobile, precum: lucrări în lemn pentru clădiri, portale, aranjamente de prăvălii și birouri. Aranjamente de culină, dormitor, sufragerie și salon, dela cele mai simple până la cele mai elegante prompt și eficient.

972 1-25

Comande din provincă se efectuează numai de cât.

— Desemnuri dau gratuit. —

— La lucrări pentru biserici dau rabat. —

In atenția publicului!

Am onoare a aduce la cunoștința M. On. public, care dorește a zidi, că biroul meu de zidire din strada Knézieh Károly Nr. 3, din 1 Maiu st. n., l'am mutat în str. Kapa Nr. 37.

Când mulțumesc M. On. public pentru părtinirea de care m'a vrednicit în decurs de 7 ani, îl rog să binevoască a mă onora și mai departe cu ea.

Cu deosebită stimă: 969 2-20

Szidor János,

măestru-zidar diplomat, membru al asociațiunii arădane a măiestrilor diplomați și îndreptățiți.

955 5-10

Zidește fântâni,

le curățește, găurește sau le face mar adinci: Liesmann József, Arad, strada Weselényi 36.

STERN A.

— croitor à la mode. —

Arad, colțul pieței Tököly și str. Forrai (lângă cafeneaua Zrinyi)

Gătește tot soiul de haine bărbătești din stoffe engleze sau indigene, după moda cea mai nouă și croitură cu șic, pe lângă prețuri moderate și condiții de plată avantajoase.

La dorință mă duc și în provincă. Ajunge o corespondență în care să fi rugat să mă prezint. 968 2-10

SEIDEL OTTO,

fabricant de căciuli,

ARAD, Andrassy-tér Nr. 9

(vis à-vis cu biserică).

Execut ori-ce fel de chipiu militar, postav financiar pentru pompieri, pentru preoți și civili, calitate bună, preț moderat. 935 11-30

P. T.

Îmi iau voia a aduce la cunoștința M. On. Public, că în Arad, piața Szent-Péter N-rul 4 (în casa d'odinioară alui Pavisite) am deschis un

Institut de curățire chimică și văpsire de postavuri.

Întru toate corăpunzător recerincelor mele. L'am aranjat în așa mod încât voi putea satisface și celor mai mari pretenții. Curățește pe cale chimică, după sistemul cel mai nou, haine de bărbați, femei și copii, apoi perdele, postavuri de mobile, broderii și parisoluri, precum și curățirea și văpsirea (în culori după plac) a tot felul de stoffe, — pe lângă prețuri prea avantajoase.

Apelând la binevoitorul concurs al M. Onor. public,

semnez cu deosebită stimă:

SAMUIL FRIED.

951 4-25

TERÉNYI JENŐ,

Prăvălie cu diferite mărfuri la „Steaua albă“
Arad, Piața Boros Béni Nr. 22. (în colț.)

Recomandă magazinul său de coloniale, tot felul de făini, precum și alte lucruri.

Deosebit recomandă **semințele** a tot felul de **legume.**

Prețuri moderate.

Serviciu prompt.

La comande din provincă împachetarea nu se socotește. Cumpărarea cu bani gata 2% scăzământ. 945 5-25